

Huvudman

Botkyrka kommun
utbildning@botkyrka.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Grindtorpsskolan i Botkyrka kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 19 oktober 2022.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Botkyrka kommun att senast **den 8 januari 2024** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att utreda samt följa upp och utvärdera elevers behov av särskilt stöd.

De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Botkyrka kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Botkyrka kommun ska vidta följande åtgärder

Utreda samt följa upp och utvärdera elevers behov av särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle före den 8 januari 2024 informera samtlig skolpersonal om skollagens bestämmelser om särskilt stöd, skyldigheten att anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av en utredning om särskilt stöd och hur anmälningsförfarandet går till. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. (2 kap. 34 § andra stycket samt 3 kap. 7 §§ skollagen)
2. För varje anmälan om behov av särskilt stöd för en elev som inkommer till rektorn ska rektorn starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit under perioden den 13 juni 2023 – 8 januari 2024 och vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 8 januari 2024. (3 kap. 7 § skollagen)
3. Se till att särskilt stöd ges i enlighet med elevers beslutade åtgärdsprogram. Huvudmannen ska inkomma med en redovisning där det framgår vilka beslutade åtgärdsprogram som varit pågående på skolan mellan den 13 juni 2023 och den 8 januari 2024 och om respektive elev under den aktuella perioden fått det stöd som beslutats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder den 8 januari 2024. (3 kap. 9-10 §§ skollagen)

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Grindtorpsskolan en anmärkning avseende brister rörande tillgång till elevhälsa. Botkyrka kommun ska senast den 8 januari 2024 vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen. Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra anpassningar och studiehandledning på modersmålet.

Om ärendet

Skolinspektionen inledde våren 2022 en riktad tillsyn av Grindtorpsskolan i Botkyrka kommun. I beslut den 19 oktober 2022 tilldelade Skolinspektionen Botkyrka kommun en anmärkning avseende brister rörande tillgång till elevhälsa vid Grindtorpsskolan. Vidare avskrevs ärendet i den del det avsåg extra anpassningar och särskilt stöd, då Botkyrka kommuns verksamhet vid Grindtorpsskolan vid beslutstillfället hade påbörjat ett arbete avseende detta område.

I uppföljningen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Grindtorpsskolan följer gällande bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet samt elevhälsan.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever och lärare, representanter för elevhälsan samt rektor och biträdande rektorer den 29 och 30 mars 2023. Lektionsobservationer har genomförts den 29 mars 2023. Som en del i tillsynen har även dokumentation granskats med fokus på extra anpassningar och särskilt stöd. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som meddelats med stöd i skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Utreda samt följa upp och utvärdera elevers behov av särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Huvudmannen har inkommit med en skriftlig sammanställning över vilka elever på skolan som bedöms vara i behov av extra anpassningar och särskilt stöd. Av sammanställningen framgår att 248 elever från förskoleklass till och med årskurs 9 på skolan har extra anpassningar. 97 av dessa elever har anmälts till rektorn för utredning gällande behov av särskilt stöd under perioden november 2019 och mars 2023. Skolinspektionens utredning visar vidare att det finns 41 aktiva åtgärdsprogram på skolan.

I intervju uppger rektorn att antalet åtgärdsprogram inte motsvarar behovet på skolan. Rektor uppger att ett antal elever på högstadiet egentligen borde ha ett åtgärdsprogram. I intervju med elevhälsan bekräftas denna bild. Av intervjuer med

lärare i låg- och mellanstadiet samt högstadiet framgår att det finns elever på skolan som är i behov av särskilt stöd men som inte får det. Vidare framgår av intervjuer med lärare och elevhälsa att processen för särskilt stöd i många fall drar ut på tiden och att insatser ofta sätts in för sent.

Av den skriftliga sammanställningen framgår att ingen utredning gällande behov av särskilt stöd har startats för tio elever i årskurs 6, som anmälts till rektor under perioden december 2021 till december 2022. Lärare i mellanstadiet uppger i intervju att det handlar om elever som det finns en oro kring och där en så kallad pedagogisk kartläggning genomförts. Fyra av dessa fall har lyfts i intervju med rektorn och två biträdande rektorer. En biträdande rektor uppger att det i ett av fallen inte har gjorts någonting, trots att eleven anmälde till rektor för ett år sedan, i mars 2022.

Skolinspektionens utredning visar att liknande omständigheter föreligger för elever i högstadiet. Ett flertal exempel finns där elever har anmälts till rektor men där ingen utredning har påbörjats. För årskurserna 7–9 handlar det om 10 elever som anmälts till rektor under perioden oktober 2021 och mars 2023 men där någon utredning inte har startats. Av intervju med rektorn och två biträdande rektorer framgår att det, för ett antal av dessa elever, råder osäkerhet kring huruvida det har genomförts utredningar gällande behov av särskilt stöd eller inte. En av de biträdande rektorerna uppger i intervju att det för en av eleverna, som anmälde till rektor i oktober 2021, har påbörjats en pedagogisk kartläggning i januari 2023.

Av intervju med lärare i mellanstadiet framgår att processer ofta stannar av efter den pedagogiska kartläggningen och att det sedan inte händer något. En lärare uppger att det finns rutiner men att det sedan är slumpen som avgör vilken elev som utreds. Flera lärare uppger i intervju att ett skäl till detta är att elevhälsoteamet har bytts ut. Av intervju med lärare i högstadiet framgår vidare att de efter anmälan till rektor inte får respons på om en utredning startas för en elev eller inte. I intervjun uppger en lärare som exempel att hen inte har fått respons kring en elev som anmälde till rektor för över tio månader sedan. Av den skriftliga redovisningen framgår att ingen utredning har startats för eleven.

Av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår att skolan i processen kring särskilt stöd gör skillnad på en pedagogisk kartläggning ("PK") och en utredning om särskilt stöd ("USS"). I intervju med elevhälsan uppger en representant att den pedagogiska kartläggningen och utredningen är samma sak och att det innebär ett dubbelarbete. En representant för elevhälsan beskriver den pedagogiska kartläggningen som "ett resursslöseri". Av intervju med rektor och två biträdande rektorer framgår att det datum som angetts i den skriftliga sammanställningen är startdatum för utredning om särskilt stöd (USS) och inte datum då en pedagogisk kartläggning har påbörjats. Rektor uppger i intervjun att efter att en elev anmälts till rektor så tas eleven upp på ett möte med elevhälsan där det först avgörs om en pedagogisk kartläggning ska genomföras. Därefter kan en utredning om särskilt stöd bli aktuell. Rektor uppger vidare i intervju att det kan hinna framkomma i processen kring genomförandet av en pedagogisk kartläggning att problemen för en viss elev löser sig, varför en utredning om särskilt stöd inte alltid startas.

I Skolinspektionens utredning framkommer olika uppgifter om vem som har ansvar för att utvärdera ett åtgärdsprogram. Biträdande rektorer och rektorn uppger att det är elevhälsoteamet som ansvarar för utvärdering av ett åtgärdsprogram. Detta bekräftas i intervjun med representanter för elevhälsan. Samtidigt framgår av ett flertal åtgärdsprogram, som Skolinspektionen har tagit del av på plats på skolan, att biträdande rektor eller elevens mentor anges som ansvarig för utvärdering av åtgärdsprogram. Av intervjun med elevhälsan framgår att det i vissa fall kan råda osäkerhet vem som bär ansvar för utvärderingen av ett åtgärdsprogram utifrån hur det är skrivet. En representant för elevhälsan uppger att detta beror på bristande kommunikation mellan elevhälsan och skolledningen. I ett åtgärdsprogram som Skolinspektionen har tagit del av saknas uppgift om vem som ansvarar för utvärdering. I åtgärdsprogram för tre elever i årskurs 9 har datum för utvärdering passerats vid beslutsdatum utan att någon utvärdering har gjorts.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 3 kap. 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 7 § skollagen)

Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen gör bedömningen att verksamheten vid Grindtorpsskolan i Botkyrka kommun inte efterlever författningskraven gällande att utreda samt följa upp och utvärdera elevers behov av särskilt stöd. Av utredningen framgår det att det finns elever på skolan som är i behov av särskilt stöd men som inte får det. En förklaring till detta, som lyfts i intervjuer, är personalbyten inom elevhälsan som har lett till utdragna processer och osäkerhet kring ansvarsfördelning mellan skolans professioner i processen att utreda samt följa upp och utvärdera elevers behov av särskilt stöd.

Skolinspektionens utredning visar omfattande brister särskilt vad avser skyldigheten att starta utredningar för elever som anmäls till rektorn. Det finns ett antal exempel på elever, i såväl mellanstadiet som högstadiet, som anmäls till rektorn men där en utredning inte har startats. Av utredningen framgår att ett återkommande problem är att processer fastnar i ett första steg där lärarna förväntas genomföra en pedagogisk kartläggning för eleven innan en utredning startats. Skolinspektionen gör bedömningen att även om en process i vissa fall stannar av vid genomförandet av en pedagogisk kartläggning av en elevs situation, fråntar det inte skyldigheten att en utredning ska startas då en elev anmäls till rektorn, i enlighet med skollagens krav.

Rektorn ska se till att en elevs behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Denna utredningsskyldighet, som inträder bland annat då en elev anmäls till rektorn, är långtgående. En utredning ska alltid avslutas med ett beslut om att utarbeta ett åtgärdsprogram eller beslut att inte utarbeta åtgärdsprogram, varför utredningsskyldigheten inte kan ersättas genom andra typer av förfaranden. Skolinspektionen gör bedömningen att sättet genom vilket processen för att utreda elevers behov av särskilt stöd hanteras på Grindtorpsskolan inte lever upp till författningskraven.

Skolinspektionens utredning visar även att det råder olika uppfattning om vem som bär ansvar för utvärdering av åtgärdsprogram. I ett åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av saknas uppgift om vem som ansvarar för utvärderingen i det aktuella fallet. Vidare visar utredningen att det finns åtgärdsprogram där datum för utvärdering redan passerats vid beslutsdatum. Sammantaget gör Skolinspektionen bedömningen att verksamheten vid Grindtorpsskolan inte lever upp till författningskraven gällande uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogram.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Botkyrka kommuns verksamhet vid Grindtorpsskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller skyldigheten att utreda samt följa upp och utvärdera elevers behov av särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Botkyrka kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med rektorn och biträdande rektorer samt elevhälsan framgår att skolan inte har någon psykolog sedan februari 2023. Enligt uppgift från rektorn befinner sig skolan i processen att rekrytera en ny skolpsykolog. Under tiden har skolan en konsult som kan bistå vid utredningar, uppger rektorn i intervju.

Rättslig reglering

För eleverna i förskoleklass och grundskola ska det finnas tillgång till elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För psykologiska insatser ska det finnas tillgång till psykolog. (2 kap. 25 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Botkyrka kommun inte uppfyller författningarnas krav fullt ut när det gäller tillgång till elevhälsa då det saknas tillgång till psykolog för eleverna på Grindtorpsskolan.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Botkyrka kommuns verksamhet vid Grindtorpsskolan uppfyller inte författningarnas krav fullt ut vad gäller tillgång till elevhälsa. Utredningen visar att Grindtorpsskolan saknar tillgång till psykolog men att skolan vidtagit vissa åtgärder för att få tillgång till psykolog. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Grindtorpsskolan en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av lektionsobservationer, intervjuer med lärare, elevhälsa och skolledningen framgår att extra anpassningar ges till skolans elever ifall lärarna befarar att eleverna inte kommer att nå de betygsriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 3 kap. 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt. (3 kap. 5 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med lärare, biträdande rektorer och rektorn framgår att elever som behöver det får studiehandledning på modersmålet.

Rättslig reglering

En elev som behöver det ska få studiehandledning på modersmålet (5 kap. 4 § skolförordningen).

En nyanländ elev, som har tagits emot i högstadiet i grundskolan och vars kunskaper har bedömts ska få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 12 i § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Anna Bergqvist.

Utredaren Otto Swedrup har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Anna Högfors Lindståhl deltagit.